

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קנד

ערב שבת קודש

פרשת ראה

כ"ט במנחם־אב התשע"ו

שנת ה'קהל

יוצא־לאור עלידי

צעירי־אגודת־חב"ד באה"ק

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ט במנחם-אב ה'תשע"ו - ו' באלול ה'תשע"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ט במנחם-אב	פרק ד-ו.	פרק ח.	מ"ע ר. מל"ת רלח.
ש"ק	ל' במנחם-אב	פרק ז-ט.	פרק ט.	מ"ע רא.
א'	א' באלול	פרק י-יב.	פרק י.	מל"ת רסז. רסח.
ב'	ב' באלול	פרק יג. הלי' שאלה ופקדון.. בפרקים אלו.	פרק יא.	מל"ת ריט. מ"ע רמד.
ג'	ג' באלול	פרק ג-ה.	פרק יב.	מ"ע רמד.
ד'	ד' באלול	פרק ו-ח.	פרק יג.	מ"ע רמב.
ה'	ה' באלול	הלי' מלוה ולוה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יד.	מ"ע קצז. מל"ת רלד.
ו'	ו' באלול	פרק ד-ו.	פרק טו.	מ"ע קמב.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
7.28	7.03.5	1.12	12.40	9.26	6.24	5.25	5.02	4.11	ו', כ"ט במנחם-אב
7.27	7.02.2	1.12	12.40	9.27	6.24	5.25	5.03	4.12	ש"ק, ל' במנחם-אב
7.25	7.01.0	1.11	12.40	9.27	6.25	5.26	5.04	4.13	א', א' באלול
7.24	6.59.7	1.11	12.39	9.27	6.25	5.27	5.05	4.14	ב', ב' באלול
7.23	6.58.4	1.10	12.39	9.27	6.26	5.28	5.05	4.15	ג', ג' באלול
7.21	6.57.1	1.10	12.38	9.27	6.27	5.28	5.06	4.16	ד', ד' באלול
7.20	6.55.8	1.10	12.38	9.27	6.27	5.29	5.07	4.17	ה', ה' באלול
7.19	6.54.5	1.09	12.38	9.27	6.28	5.30	5.08	4.18	ו', ו' באלול

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ
7:35	6:40	7:38	6:41	7:40	6:41	7:40	6:33	7:40	6:40
7:27	6:32	7:28	6:32	7:30	6:32	7:30	6:24	7:30	6:32

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונב

עורך אחראי: לוי שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

טל' 03-3731777, פקס: 03-9606169, 0793 ISSN 7474

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

בזכות התפילה נעשית התורה סם חיים

מדוע נדרשת מהאדם זהירות יתרה בתורה מאשר בתפילה? • אלול הוא אכן זמן נעלה ביותר, שבו המלך עצמו מופיע בשדה, אולם דווקא משום כך צריך זהירות רבה יותר, שלא לטעות ולחשוב שאפשר להישאר במצב הנוכחי • את השנה יש להתחיל בהתמסרות של תפילה, ועלידי כך מתבטלים גם השרים שלמעלה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

מאשר בתפילה.

ב. ויובן מהחילוק בין חודש אלול לחודש תשרי: בלקוטי⁷ תורה⁸ ישנו משל על החילוק בין אלול לתשרי: אלול – הוא כמשל המלך הנמצא בשדה קודם שבא לעיר, ובתשרי – כמלך הנמצא בהיכלו. בשעה שהמלך נמצא בהיכלו, אין הכול יכולים להיכנס אליו, ויש צורך בכמה וכמה הכנות. כשהמלך יוצא אל העם, אל השדה, הרי אף שבהיותו שם אינו בכל תפארתו וגדולתו כמו בהיכל מלכותו – הרי מצד זה גופא ישנה המעלה, שכל אחד יכול בעצמו לדבר עם המלך, והמלך "מקבל את כולם בסבר פנים יפות", ומקבל מכל אחד את בקשתו.

באלול בא הקב"ה אל כל אחד ואחד מישראל, וכל אחד ואחד מישראל יכול למסור לו את בקשתו, כמבואר בלקוטי תורה באריכות.

א. המדובר¹ לעיל (במאמר²) ש"אין דברי תורה מקבלין טומאה³ – הרי זה רק בנוגע לתורה עצמה, שאין זה מזיק לתורה, מה שאין כן בנוגע לאדם הלומד – הרי בעניין זה אמרו רז"ל⁴ "זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה נעשית לו כו'" (ההיפך מזה)⁵.

ולכן צריכה להיות זהירות ביותר שלימוד התורה יהיה כדבעי – עוד יותר מהזהירות הנדרשת בעבודת התפילה, כי, אף שתפילה היא עבודה מלמטה למעלה, ואילו תורה ענינה מלמעלה למטה⁶, ואם כן, שייכות התורה לעניינים שלמטה היא פחותה משייכות התפילה לעניינים אלו, הרי כל זה הוא בנוגע לתורה ותפילה עצמם, אבל לגבי האדם – עליו להיות זהיר בתורה יותר

(1) שיחה זו נדפסה בלה"ק בבטאון חב"ד (חוברת יב ע' ה ואילך) עם כו"כ תיקונים מכ"ק אדמו"ר, שנעתקו למהדורא זו.

(2) פ"ה (לעיל ריש ע' 274).

(3) ברכות כב, א. וש"נ.

(4) יומא עב, ב.

(5) ראה גם לעיל ע' 200. וש"נ.

(6) ראה גם שיחת ש"פ מטו"מ ס"ד (לעיל ס"ע 225 ואילך). וש"נ.

(7) מכאן עד סוף הסעיף – הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיה), ונדפס בלקו"ש ח"ב ס"ע 378 ואילך. במהדורא זו ניתוספו ע"י המו"ל עוד ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(8) פרשתנו לב, ב. וראה גם תורת מנחם – התוועדיות ח"ב ע' 224.

גופא, הרי בנוגע לאדם הלומד יש צורך בזהירות ביותר – דכיוון שהתורה ירדה למטה, והאדם יכול להבינה בשכל האנושי, יכול הוא לחשוב שטוב כפי שהוא במעמדו ומצבו עתה ("עס איז גוט אַזוי ווי ער איז"), בראותו שמבלי הבט על מעמדו ומצבו זה לומד הוא תורה ומבין את חכמתו ורצונו של הקב"ה, ואם כן, הרי זו "ראיה" שמעמדו ומצבו אינו משנה ("עס מאַכט ניט אויס")...

בתפילה, שעניינה עלייה מלמטה למעלה – הרי בעמדו להתפלל יוצא הוא ממציאיותו. בתפילה אין מקום למציאות שלו, שהרי גם מה שמדובר בתפילה אודות מציאות הבריאה, הרי זה כפי שהבריאה באה מהבורא, וכמו שכל המלאכים עומדים בביטול לאלקות, ובמילא אין בתפילה מקום להתפשטות מציאותו.

ולכן, הנה עוד קודם התפילה, לפני אמירת תיבות התפילה, הרי עצם חגירת האבנט והעמידה לתפילה⁵ – מהוה ניתוק ממציאיותו ("אַפרייסן זיך פון זיין מציאות"), שהאדם מסתלק ממציאיותו שלו ("טרעט אָפּ פון זיך") ועומד להתפלל אל הקב"ה.

מה שאין כן בתורה – כיוון שבאה בשכל אנושי, שהוא מבין את התורה בשכלו האנושי, הרי אין בזה ניתוק ממציאיותו, ובמילא יכול לחשוב שיכול להישאר במציאותו, והראיה, שבהיותו במציאותו מבין את התורה.

ויתירה מזה: בנוגע לתורה איתא בזהר¹⁶ שצריך "לאפשא לה", דהיינו שיש צורך לחדש בתורה¹⁷, ובמילא יכול לחשוב ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"¹⁸. מה שאין כן בתפילה – הרי אומר "אתה חונן לאדם דעת", היינו, שכל דעתו של האדם תלויה בהקב"ה, ועל דרך זה בשאר הברכות, רופא חולים ומברך השנים כו', שכל צרכי האדם באים מהקב"ה, כך, שגם ללא כוונת יתירות, אלא על-פי פירוש המלות הפשוט, אין נתינת מקום לישות ומציאותו.

ולכן, אף שמצד הגילויים שלמעלה (היינו כפי שהעניינים נמשכים מלמעלה) תורה היא למעלה, מתפילה, שהרי תורה היא המשכה מלמעלה,

אבל מצד זה מובן, שכאשר המלך נמצא בשדה, יש צורך בזהירות גדולה יותר, דמכיוון שהאדם נמצא במעמד ומצב שלו, ואף-על-פי-כן בא המלך אליו ומקבל את בקשתו, ויתירה מזה, מראה לו סבר פנים יפות – יכול הוא לטעות ולחשוב שטוב הוא להישאר באותו מצב, וראיה לדבר, שבהיותו במצבו זה בא אליו המלך.

בשעה שהמלך נמצא בהיכלו – שם אין אפשרות לטעות, שהרי שם אין מכניסים אותו פנימה⁹, אלא אם כן עבר את כל ההכנות הנדרשות לזה, ומכניסים אותו רק במדה שהוא ראוי לה, כלשון¹⁰ הגמרא¹¹ "הראוי לחצר לחצר, הראוי לגינה לגינה, הראוי לביתן לביתן"; אבל כשהמלך בשדה – אזי אפשר בקלות לטעות, ולכן יש צורך בזהירות ביותר.

וכן הוא גם בחודש אלול: עניין זה שהמלך בא אל כל אחד ואחד, מבלי הבט על מצבו, ומראה לו פנים שוחקות – הרי זה מעלה גדולה ביותר, שכל אחד ואחד מישראל יכול "לקחת" אלקות. אבל, מצד מעלה זו גופא – יש צורך בזהירות ביותר, כדי שלא יבוא לידי טעות, שיכול הוא להישאר במעמדו ומצבו, וראיה לטעותו¹², שאף שנמצא עתה ב"עובדין דחול", ל"ט מלאכות (שהרי אלול איננו יום-טוב¹³), אף-על-פי-כן נותנים לו את הגילוי דיי"ג מדות הרחמים, וכמאמר הגמרא¹⁴ "מלמד שנתעטף הקב"ה כש"ץ", "ויעבור הוי' על פניו ויקרא הוי' הוי"¹⁵, שזהו משם הוי' שלמעלה מהשתלשלות.

ג. ועל-פי זה יובן גם בנוגע לתורה ותפילה:

תורה – היא גילוי שלמעלה מהשתלשלות, ולכן "אין דברי תורה מקבלין טומאה", כיוון שזהו עניין של המשכת העצמות. אבל, מצד עניין זה

(9) בין אם הוא רוצה בכך ובין אם לאו – אין מניחים אותו להכנס (מהנחה בלתי מוגה).

(10) עה"פ (אסתר א, ה) "בחצר גינת ביתן המלך" (מהנחה בלתי מוגה).

(11) מגילה יב, א.

(12) שמעמדו ומצבו אינו משנה ("מאַכט ניט אויס"). – מהנחה בלתי מוגה.

(13) כמבואר בלקו"ת שם (מהנחה בלתי מוגה).

(14) ר"ה יז, ב, ועיי"ש.

(15) תשא לד, ו.

(16) ח"א יב, ב, הובא בתו"א מקץ לט, ד.

(17) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"ב, וש"נ.

(18) עקב ח, יז.

יש נתינת מקום שתהיה ניקה לחיצונים, שיכול לחשוב שמעמדו ומצבו עתה טוב הוא, שהרי אפילו כשאינו מזכך את עצמו לומד הוא תורה ומבינה.

[בהמשך העניין דובר שכן הוא בכללות החילוק בין המצוות המלוכשות בגשם למצוות שאינן מלוכשות בגשם - שהמצוות המלוכשות בגשם, אף ש"מצוות לאו ליהנות ניתנו"²², מכל מקום, מרגישים בהם הנאה גשמית, ולכן מוכרחים לזהירות יתירה בהן]²³.

1. ועל-פי זה יובן גם כן סדר החדשים דניסן ותשרי בזמני השנה:

חודש ניסן - הוא הזמן דתורה, ואילו חדשי אלול ותשרי - הם הזמן דתפילה (כמבואר לעיל במאמר²⁴).

וחודש תשרי, שענינו תפילה, הוא ראש-השנה של כל ימי השנה, גם של חודש ניסן, שענינו תורה. והיינו, שאף שתורה היא למעלה מתפילה, הרי ראש השנה גם לגבי תורה - הוא עניין התפילה דווקא.

כלומר: כפי שהסדר הוא מצד הקב"ה - חודש ניסן הוא "ראשון גו' לחדשי השנה"²⁵, כולל לחודש תשרי, כיוון שמצד סדר הגילויים מלמעלה - תורה היא למעלה מתפילה (כנ"ל); אבל כפי שהסדר הוא מצד ימי העולם, דהיינו מצד האדם העובד - בהכרח שתהיה התחלת סדר העבודה בתפילה דווקא, ורק אז לימוד התורה הוא כדבעי.

2. ישנו טעם נוסף לאמור לעיל, שבלימוד התורה יש צורך בזהירות יתירה יותר מאשר בעבודת התפילה:

כיוון שתפילה היא מלמטה למעלה, הרי כאשר התפילה אינה כדבעי, אזי מקלקל האדם עניין שלו. כלומר: עניין התפילה הוא הרגש האדם, שהרי עניין התפילה הוא שצריך לידע "לפני מי

ואילו תפילה היא העלאה מלמטה (ולכן "אין דברי תורה מקבלין טומאה", מכיוון שיש בהם המשכת העצמות) - מכל מקום, בנוגע לאדם הרי זה היפך הדברים, שבתפילה אין נתינת מקום למציאותו, מה שאין כן בתורה. ולכן יש צורך זהירות יתירה בלימוד התורה.

ד. ועל-פי זה יובן מה שמצינו בגמרא¹⁹ "אבא בנימין אומר . . על תפילתי שתהא . . סמוך למטתי", "שלא לעשות מלאכה ושלא לעסוק בתורה כשעמדי ממטתי עד שאקרא קריאת שמע ואתפלל":

לכאורה אינו מובן²⁰: בשלמא "שלא לעשות מלאכה", עניינים של עסק העולם, מובן שאין לעשותם קודם התפילה, דכיוון שעניינים אלו יכולים לגשם את האדם, צריך תחילה להתחזק ביראת-שמים על-ידי התפילה; אבל "שלא לעסוק בתורה" - אדרבה - שילמד חכמתו ורצונו של הקב"ה קודם התפילה?

והביאור בזה²¹ - על-פי המבואר לעיל, שכאשר חסרה ההזדככות שעל-ידי התפילה, אזי יכולה להיות על-ידי התורה ניקה לחיצונים, כיוון שהאדם יכול לחשוב שמותר לו להישאר במצבו ומעמדו, ויתרה מזו - שעלול הוא לחשוב שכחו ועוצם ידו עשה לו את החיל הזה. ולכן, בהכרח שתהיה הקדמת עבודת התפילה ללימוד התורה.

ה. וזהו גם הביאור במאמר רז"ל³ "זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה נעשית לו" ההיפך ד"סם חיים": לכאורה אינו מובן: מכיוון ש"זכה נעשית לו סם חיים", הרי אם לא זכה - אינה נעשית לו סם חיים; אבל מדוע נעשית התורה היפך מ"סם חיים"?

והביאור בזה - על-פי האמור לעיל: "זכה" הוא מלשון הזדככות. כשהאדם מזכך את עצמו, "ללמוד לשמה" (כפירוש רש"י³) - אזי "נעשית לו סם חיים"; אבל כשאינו מזכך את עצמו - אזי נעשית התורה היפך מ"סם חיים", כיוון שבאופן זה

(22) ר"ה כח, א. וש"ג.

(23) ראה גם שיחת כ"ף מנחם-אב ס"ט (לעיל ס"ע 252 ואילך). וש"ג.

(24) פ"ב (לעיל ע' 267 ואילך).

(25) בא י"ב, ב.

(19) ברכות ה, ב ובפרש"י.

(20) ראה תוס' שם.

(21) ראה לקו"ת ברכה צו, ב.

אלא שעניין זה יכול להיות באחד משני האופנים האמורים.
ובינתיים – הרי זה ההיפך מ"סם חיים".

* * *

ט. איתא³² בפרי עץ חיים³³ ש"להוי' ויאמרו לאמר אשירה"³⁴ ראשית יבית אלול.
וצריך להבין: א) מהי שייכות עניין זה לחודש אלול? ב) מה פירוש תיבת "לאמר"? פירוש תיבת "לאמר" בכל מקום הוא – לומר לזולת, אבל, כיוון שכל בני ישראל היו שם, איך מתאימה כאן תיבת "לאמר"? – אלא, "לאמר" כאן פירושו לדורות, שבכל דור ודור יהיה "אשירה להוי' כי גאה גאה". כאשר יהודי אוהב ב"אשירה להוי'" – אזי "גאה גאה", וכדברי התרגום "אתגאי על גיתניא". והיינו, דאף שישנם "גיתניא", שהם השרים שלמעלה, הנהגת הטבע על-פי סדר ההשתלשלות, מכל מקום, כשיהודי מוסר את עצמו להקב"ה, מבטל הקב"ה עבורו את כל העולם יחד עם השרים, שכולם נמצאים תחתיו.

וזוהי העבודה דאלול: "ויאמרו לאמר אשירה לה'" – להתמסר להקב"ה, שזהו עניין התשובה, "והרוח תשוב אל האלקים"³⁵, שמזה נמשכת ("קומט אַרויס") גם התנועה ד"אשירה". ותנועת ההתמסרות להקב"ה פועלת גם על יהודי נוסף – "ויאמרו לאמר", ואמירה לדורות. ואזי "כי גאה גאה", שנעשה בעל-הבית על העולם, "עבד מלך – מלך"³⁶, עבד של הוי', ש"מלך גאות לבש"³⁷.

(מהתועדות ש"פ ראה, מבה"ח אלול, ה'תשט"ו.
תורת מנחם כרך יד עמ' 276-281, 289, בלתי מוגה)

32) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידית), ונדפסה בלקו"ש ח"ב ע' 379 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.
33) שער ר"ה פ"א. וראה סה"מ תשי"א ע' 319 (תורת מנחם – התועדות ח"ג ע' 299).
34) בשלח טו, א.
35) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ האזינו. ובכ"מ.
36) ספרי ופרש"י דברים א, ז. ועוד. וראה שבועות מז, ב.
37) תהלים צג, א.

אתה עומד²⁶, ולהבין פירוש המלות כו', דבלאו הכי אין זה עניין התפילה כלל. ולכן, כשישנו הרגש הנ"ל, אלא ש"מתגנבת" בו איזה פניה – אזי מקלקל האדם עניין שלו: ההרגשים שלו, השכל והמדות שלו; אבל אין הוא מקלקל עניין אלוקי, שהרי זו עבודה שמלמטה למעלה.

מה שאין כן בלימוד התורה, שהוא עניין שמלמעלה למטה – הרי כאשר לימוד התורה אינו כדבעי, ומצד זה ישנה יניקה לחיצונים, מקלקל הוא עניין של הקב"ה כביכול, דהיינו שנוטל עניין אלוקי, ועל-ידו גופא מורד הוא בהקב"ה!
ועל דרך מה שכתוב בקונטרס עץ החיים²⁷, שבכוח התורה גופא מחדש הוא היתרים; תחלה – בדברי הרשות, ואחר כך בדברים האסורים, עד ש"מטהר את השרץ בק"ן טעמים"²⁸, וכל זה – בכוח התורה גופא.
וזוהו ביאור נוסף במאמר הגמרא "לא זכה נעשית לו" ההיפך ד"סם חיים".

ח. אלא מאי, יכולים לטעון שאמרו חז"ל²⁹ "המאור שבה מחזירן למוטב".
ובכן:

לכל לראש – עניין "מחזירן למוטב" יכול להיות "בגלגול זה או בגלגול אחר" (בלשון אדמו"ר הזקן³⁰).
ונוסף לכך – עניין זה יכול להיות כדברי הגמרא³¹ "הקב"ה מעמיד להן מלך שגזירותיו קשות כהמן. . ומחזירן למוטב".
וטעם הדבר – מצד העניין האמור גופא: כיוון שהתורה ענינה המשכה מלמעלה למטה, עניין אלוקי, אי אפשר שהתורה תישאר אצלו במעמד ומצב שבו הוא נמצא, ולכן בהכרח שסוף כל סוף יהיה עליו לחזור בתשובה ("מחזירן למוטב");

26) ראה ברכות כח, ב.
27) ראה שם פ"ב, פל"א. וראה גם במכתב שנדפס ב"מבוא" שם ס"ג.
28) עירובין יג, ב.
29) פתיחתא דאיכ"ר ב. ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז.
30) הל' ת"ת פ"ד סה"ג (בשם חכמי הקבלה). וש"נ.
31) סנהדרין צז, ב.

חרדה דלעתיד לבוא

תקויים הבקשה "תקע בשופר גדול לחרותנו"

...והיירצון שבכל האמור לעיל יהיה עניין "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה" - קיום כל העניינים האמורים בפועל ממש, החל מראש-חודש אלול, והמשכו בכל ימי חודש אלול. וההתחלה בזה - מנהג תקיעת שופר החל מראש-חודש אלול, שב"ראש-חודש אלול אמר הקב"ה למשה עלה אלי ההרה . . והעבירו שופר במחנה . . לכן התקינו חז"ל שיהיו תוקעין בראש-חודש אלול בכל שנה ושנה, וכל החודש, כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה, שנאמר אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו". [...]. והעיקר - שמהחרדה של תקיעת שופר באים לחרדה לעתיד לבוא - כי מכיוון ש"ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו", אזי תהיה חרדה גדולה שתפעל "לבוא בנקרת הצורים ובסעיפי הסלעים מפני פחד הוי' ומהדר גאונו" (כמבואר בתניא).

ואז יהיה גם עניין תקיעת שופר בתכלית השלימות - "תקע בשופר גדול לחרותנו", היינו, לא רק שופר סתם, השופר של ראש-השנה (שלמעלה מהשופר דחודש אלול שאינו אלא מצד מנהג ישראל), אלא "שופר גדול", וכמבואר בפרקי דרבי אליעזר ש"השופר גדול" דלעתיד לבוא הוא בקרן ימין דאילו של יצחק, "קרן של ימין הוא גדול משל השמאל ועתיד לתקוע בו לעתיד לבוא בקיבוץ של גליות, שנאמר והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול", כמבואר בארוכה בהמשך הידוע של אדמו"ר מהר"ש ("לכתחילה אריבער"). ומכיוון שאין מעכב בידו - הרי תיכף ומיד "יתקע בשופר גדול", ובדרך ממילא בטלה השאלה "עד מתי", מכיוון ש"לא עיכבן המקום כהרף עין", היינו, ש"כהרף עין" מתקיימת הבקשה "תקע בשופר גדול לחרותנו", חירות וגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחת ר"ח אלול ה'תשמ"ז - התוועדויות תשמ"ז כרך ב' עמודים 305-306 - בלתי מוגה)

משיח הפרטי עדיין לא בא!

...ובפרט - בחודש אלול, כאשר המלך נמצא בשדה, ומקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם, כלומר: הקב"ה יודע אמנם שהוא נמצא ב"שדה" ובלבושי שדה. - שהרי למרות שלובש "זיידענע זופיצע", ועושה מה ש"חסיד", "תמים" ו"תמים שבתמימים" צריך לעשות, מכל-מקום, לפי ערך המעמד ומצב שדורשים ממנו, נמצא הוא ב"שדה"! וראיה לדבר - שמשיח צדקנו עדיין לא בא, ואילו היתה הנהגתו כדבעי ליה למיעבד, היה זוכה להיות אותו "צדיק אחד" שעל-ידי עבודתו בא משיח צדקנו, כד"איתא בתיקונים שאפילו אם היה צדיק אחד חוזר בתשובה שלימה בדורו היה בא משיח"! בנוגע לאחרים - יכול לעשות חשבונות כו', אבל בנוגע לעצמו, הרי ידע בנפשיה שמשיח הפרטי שבנפשו עדיין לא בא!... -

ואף-על-פי-כן, יוצא הקב"ה ל"שדה" ומקבל את פניו בסבר פנים יפות, ומראה לו פנים שוחקות, ולכן פשיטא שהנהגתו ביחס אל הזולת צריכה להיות באופן כזה.

(משיחת ש"פ כ"תבוא ה'תשד"מ, התוועדויות תשד"מ כרך ד' עמ' 2552, בלתי מוגה)

ה"תוספות יום טוב" במשנת הרבי

מה הטעם לשינוי סדר ארבעת המינים במשניות שלא כסדרן בתורה שבכתב • דברי התנאים ב'הגדה' לא נאמרו כמחלוקת אלא כהוספה • האם ראוי כהן גדול לשבת בלשכת עץ בגלל החשש "שלא תזוח דעתו"?! • האם במעשה שכם, אכן היה לוי בן י"ג שנה במדויק? • ומה הסיבה שעניים מביאים את ביכוריהם יחד עם הסל? • רשימה שנייה

דעת הרבי לא הייתה נוחה כליכך בשני תירוציו של התוספות יום טוב, שהרי:

לפי תירוצו הראשון היה צריך להיות הלולב נמנה ראשון גם בכתוב, בתורה שבכתב, ועל התירוץ השני תמוה: מדוע לא נרמזה בתורה שבכתב העובדה שמברכים על הלולב! – בהמשך השיחה מעניק הרבי ביאור מקורי משלו.

שבח העשירי גדול מכולם

בפירושו של הרבי להגדה של פסח בברכת אשר גאלנו "לפיכך – שהוציא אותנו וגאלנו אנחנו חייבים להודות כו' – כותב:

ט' שבחים (כן הוא לגירסתנו במשנה שבבלי. מחזור ויטרי. מהר"ל מטה בשם הרוקח. תוספות יום טוב פסחים שם. סידור הרב שמעון רשקובר) לפניו הללוי' – שבח עשירי נגד עשר לשונות של שבח שאמר דוד בתהילים וגדול בכולם הללוי' שכולל שם ושבח בבת אחת (פסחים קיז, א. מחזור ויטרי). ועוד: "ומצינו לשון ר' פלוני אומר אף שאין מחלוקת בדבר וכמ"ש בתוספות יו"ט (בכורים פ"ג משנה ו'). ועוד" – כך מציין הרבי בהגדה שלו (פיסקא "שכל מכה") ועל פי זה קובע:

סדר ארבעה מינים כיצד?

בהזדמנות מסוימת נשאל הרבי (ליל שני של חג הסוכות תשל"א – המלך במסיבו כרך ב' עמ' קצורקצט), מדוע במשנה במסכת סוכה מופיעים דיני ארבעת המינים בסדר הבא:

(1 לולב, 2 הדס, 3 ערבה, 4 אתרוג, וזאת בשונה מסדר הופעתם בתורה שבכתב: 1 אתרוג, 2 לולב, 3 הדס, 4 ערבה?) בתשובתו מביא הרבי בהרחבה את שני תירוציו של התוספות יום טוב:

א) "ולפי שהלולב נאגד עם ההדס והערבה... הלכך מפרש להו ברישא וכסדרן בכתוב כפת תמרים וענף עץ אבות וערבי נחל, והדר מפרש לאתרוג, אע"פ שפרי עץ הדר ברישא כתיב".

ב) שהרי מברכים על נטילת הלולב הואיל ובמינו גבוה מכולן לכן הוקדם פירושו ואחר־כך נתפרשו כסדרן המפורשים אחריו בכתוב.

הרבי התבטא כי אמנם לשון התוספות יום טוב אינו מחוור כל צרכו, אך נראה שתירוצו (הראשון) מיוסד על הגמרא לגבי הטעם שאוחזין "לולב בימין ואתרוג בשמאל" – שכן אלו הן שלוש מצוות, ואילו האתרוג מצוה אחת.

שעשה בסוכות) עד מעשה שכם כפי שמביא מפירושו רש"י באבות - מקשה התוספות יו"ט על רש"י בפירושו לחומש (וישלח לז, לד) שפירש "כ"ב שנה, כנגד כ"ב שנה שלא קיים יעקב כבוד אב ואם, כ' שנה שהיה בבית לבן וב' שנה בדרך.. שנה וחצי בסוכות וששה חדשים בבית אל" - שהרי בית אל היה אחרי מעשה שכם. ואם כן יחסרו 6 חודשים מי"ג שנה של לוי במעשה שכם. ובהכרח אפוא לומר, שקודם בואו לסוכות שהה בדרך ששה חודשים. ועל פי זה היה לוי בין י"ג שנה במעשה שכם.

"ותימא - מקשה הרבי על קושיית התוספות יו"ט על פירושו רש"י - שהרי כדברי רש"י מפורש במסכת מגילה י"ז, א להדיא".

אחר כך גילה הרבי שקדם לו בתמיהה על התוספות יו"ט טוב בתוספות רבי עקיבא איגר לאבות שם, וציין זאת.

גם בנוגע לפרטי החשבון עד לידת לוי יוצא מדברי התוספות יום טוב "שאין החשבון מכוון" (ואיננו מדויק) "ונדחק בתירוץ".

לאור דברי רש"י בפירושו המיוחס לרש"י במסכת נזיר (כט, ב) "וגמירי שמעון ולוי בהיה שעתא בני י"ג שנה היו, והרוצה לחשוב יצא ויחשוב" - קובע הרבי - תוך עריכת חשבון מדויק ומדוקדק המקיף את כל המסעות - "ואפשר לומר ש[החשבון] הוא מדויק, ומיום ליום... שדווקא ביום השלישי נעשה לוי בן י"ג שנה".

ביכורים עם סל או בלי

שיחה שלימה הקדיש הרבי לביאור דברי הרמב"ם בעניין "הביכורים טעונין כלי" (לקוטי שיחות כרך כט עמ' 154 ואילך).

הרמב"ם קובע (הלכות ביכורים פ"ג ה"ח):

הביאם בכלי מתכות נוטל הכהן הביכורים וחוזר הכלי לבעליו ואם הביאם בכלי ערבה וחלף... הרי הביכורים והסלים לכהנים.

והנה התוספות יום טוב פירש את ההבדל במשנה (פ"ג מ"ח) בין עשירים שמביאים בכוריהם בקלתות של כסף ושל זהב, לעניים המביאים אותן בסלי נצרים של ערבה קלופה - מכיון שביכורי העניים הם 'מעט' לכן תיקנו שהעני ייתן גם את

ויש לומר דאין רבי יוסי הגלילי [במנין המכות שלקו המצרים במצריים ועל הים] חולק עליהם כמו שאין רבי אליעזר [שכל מכה... של ארבע... במצרים ארבעים ועל הים מאתים] ורבי עקיבא [שכל מכה... של חמש... במצרים חמישים ועל הים חמישים ומאתים].

[והשווה: אגרות קודש כרך א' עמ' שג"ד. לקוטי שיחות כרך יז עמ' 177 הערה 39].

כהן גדול בלשכת עץ?

בשיחתו (לקוטי שיחות כרך כח לפרשת מסעי) דן הרבי בהרחבה בעניין "לשכת העץ", ומביא מספר פעמים את דברי התוספות יום טוב.

א. התוספות יו"ט (כמו ה'כסף משנה' והרדב"ז) מפרש שלשכת העץ לא היתה בנויה מעצים, אלא רק שהיתה נקראת בשם זה (מסיבות וטעמים שונים).

"אבל דוחק לפרש כן" קובע הרבי כי משמעות "לשכת העץ" בפשטות היא שהלשכה בנויה מעץ! ב. לשאלה למה הוזקק לבנות מלכתחילה את הלשכה מעץ (ואחר כך לכסות את העצים בסיד), ולא בנוה רק מאבנים או מלבנים כמו את הלשכות האחרות - מסביר התוספות יו"ט, שזה בדומה לביאור הגמרא את הטעם שהיו מוליכין את הכהן גדול ממקום למקום (הלוך וחזור מדרום לצפון ומצפון לדרום) "שלא תזוז דעתו עליו", כך גם לגבי "לשכת העץ" של כהן גדול, כדי שיחוש שפלות בלשכה עשויה עץ. אולם הרבי שולל זאת מכל וכל:

די בהרצתו ממקום למקום (וכן הפרשתו מביתו ז' ימים קודם יום הכיפורים), ואין צורך "להדר" בכך עד כדי בניית לשכה קבועה עבורו מ"עץ"!

מתי הגיע לוי לי"ג שנה?

ברשימותיו לעניין י"ג שנה למצוות (נדפסה ברשימות' חוברת כא שנדפסה לש"פ וישלח תשנ"ו), מביא הרבי את פירושי התוספות יו"ט באבות (וברפ"ב דזבחים) שלאחרי שמבאר החשבון שבצאת יעקב מבית לבן היה לוי בן י"א שנה, ועוד שנתיים (6 חודשים שארכה הדרך ו-18 חדשים

על הרע"ב והר"ש - דאס־כן בלא ניצוק נמי כל שמעלה חום מתחתון לעליון יהא טמא ("ואולי דאי אפשר בלא ניצוק אבל הרמב"ם פירש כו"). וכותב הרבי:

ומשמע דגם לדבריו [של התוספות יום טוב] הוי חילוק בין דברי הרמב"ם והרע"ב אלא שלדעתו - דברי הרמב"ם במשניות ובספר היד ענינם אחד...

בהמשך ההערה מציין הרבי דעות נוספות שונות (במקצת) בנושא.

הסל ואז "עם הסל יהיה נחשב מתנה". על כך מבהיר הרבי שאין ללמוד כן בדעת הרמב"ם, שהרי לפי התוספות יו"ט ההבדל תלוי בכמות הפירות המובאת, בעוד שהרמב"ם מחלק בין סוגי הכלים עצמם וכו'.

מסביר הרבי ד' אופנים בגדר חיוב נתינת הסל לכהנים, כמו כן מבאר על פי פנימיות העניינים את המשמעות של "ביכורים טעונין סל", וכמה פעמים במהלך השיחה מציין לתוספות יום טוב (ראה לדוגמא שם עמ' 147 הע' 18).

רשות לפירוש מחודש

"להעיר מתוספות יום טוב נזיר פרק ה' משנה ה' כמה שפירש הרמב"ם משנה דלא כפירוש הגמרא "דהרשות נתונה לפרש כו". וידועה השקלא־וטריא בזה" כך כותב הרבי בלקוטי שיחות כרך יז (טו"ב) עמ' 349 הע' 26.

(דברי התוספות יו"ט שם צוטטו בשלימות באגרות קודש כרך כא עמ' יד). תם ולא נשלם. - המשך יבוא בהזדמנות נוספת א"ה.

האומנם מחלוקת ב"ניצוק"?

מדברי התוספות יום טוב (מסכת מכשירין) מובן כי ישנו הבדל בין פירושם של הרמב"ם והרב עובדיה מברטנורא לעניין ניצוק - שהמערה מים צוננין לתוך חמין הוי חיבור - למרות הכלל ש"הניצוק אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה": לרמב"ם הוא מצד החיבור שנוצר "שההבל החם חיבר ביניהם", ולרע"ב הוא מפני נגיעת הבל התחתון (החשוב כמושקה) בעליון הצונן. כך מסביר הרבי (לקוטי שיחות כרך ל"ז עמ' 27 הע' 8) תוך הבאת קושיית התוספות יו"ט

'הפצת היהדות': ספר חובה לשליח ולכל יהודי

החובה לקרב יהודים לתורה ואיך לעשות זאת - לאור תורתו והזכותיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה, מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ומביא שלל הוראות באשר לכל ההיבטים בפעולת קירוב הלבבות

- ליקוט: הרב אברהם שמואל בוקיעט • עריכה: מנחם ברוד
- הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

הפצה: קה"ת, חי. להשיג בחנויות הספרים ובטל' 1700-704120

"ותן חלקנו בתורתך"

יהי רצון מלפניך . . שייבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך

(פרק חמישי, משנה כ)

מהלשון "חלקנו" סתם, מבלי לפרש איזה חלק – משמע, שהדברים אמורים על החלק בעולם שיש לכל אחד ואחד מישראל, שניתן לו חלק בעולם כדי לבררו, יחד עם בירור גופו ונפשו הבהמית. ועל זה היא הבקשה "ותן חלקנו בתורתך" – שבירור החלק בעולם ("חלקנו") יהיה בדרך הבירור של תורה ("בתורתך").

וביאור החילוק בין שאר אופני הבירורים לדרך הבירור של תורה: כללות עניין הבירורים הוא – שבדבר המעורב טוב ורע, מפרידים את הטוב מן הרע, את הטוב מעלים לקדושה, ואת הרע דוחים ומאבדים.

אולם בירור זה הוא בדרך מלחמה – כי הנפש שיש בדבר (כידוע שבכל דבר, אפילו בדומם, יש נפש וחיות רוחנית) מתנגדת לבירור, כיוון שאין רצונה שחלק ממנה ידחה ועל-אחת-כמה יזכמה יאבד, ולכן יש צורך בעניין של מלחמה כדי לפעול את הבירור.

ונוסף על הצורך בבירור בדרך מלחמה מצד הדבר המתברר, יש צורך בזה גם מצד האדם המברר – דכיוון שיש לו נפש הבהמית שמתאוה לעניינים בלתי-רצויים, הרי גם מצידו צריך להיות הבירור בדרך מלחמה.

[. .] וזהו כללות עניין הבירור בדרך מלחמה, שבזה נכלל גם הבירור שבעניין המצוות, ולדוגמה: מצוות תפילין, שלוקח עור בהמה ומעבדו לעשות ממנו תפילין, ויש בזה כמה דינים, כמו עיבוד לשמה, וכיוצא בזה – הרי צריך להיות בזה עניין של מלחמה, שלא יעשו מעור זה עניינים אחרים, ושלא יתערבו עניינים של פניות (היפך ד"לשמה"), וכיוצא בזה.

אמנם, הבירור שעל-ידי התורה אינו בדרך מלחמה, כי אמרו חז"ל "מאן מלכי רבנן". והנה, הסדר דמלוכה הוא באופן שכאשר המלך רוצה לפעול דבר מסוים, אינו צריך להתעסק עם הדבר, אלא הוא נשאר בהיכלו, ורק גוזר שיעשה הדבר באופן כך וכך, ובמילא נעשה הדבר כרצונו על-ידי השרים והעבדים, כך שהמלך מצד עצמו אינו צריך להתיירא משום דבר, כיוון שאינו בא באופן של התלבשות כו'.

ובאופן כזה הוא הבירור דתורה – שאין צריך להתעסק בהדבר המתברר (ובמילא לא שייך שיהיה אחיזה להרע), כי אם, ללמוד בתורה ולפסוק כיצד צריך להיות הדבר על-פי התורה, ובהתאם לכך נעשה הבירור בדרך ממילא.

וטעם הדבר – כיוון שכל ענייני העולם נעשים על-ידי התורה, כמאמר רז"ל "קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא", "התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה" שעל-ידו "בורא את העולם".

[. .] וזהו תוכן הבקשה "ותן חלקנו בתורתך" – שבירור חלקו בעולם יהיה באופן הבירור דתורה, שאז אין צורך במלחמה, ואין מקום לאחיזה כו'.

(מהתוועדות שבת פרשת בהר-בחוקות, ה'תשי"ג. תורת-מנחם כרך ח עמ' 175-172 – בלתי מוגה)

פרשת ראה

ראה אנכי נותן (יא,כו)

אני נותן לכם את ה'ראה', בחינת ראייה באלוקות. כידוע שמשנה רצה ליכנס לארץ כדי להעלות את ישראל לדרגת ראייה, "אעברה נא ואראה" (ואתחנן ג), אך לא זכה לכך, ככתוב (ואתחנן ד) "ועתה ישראל שמע וגו'". אולם כשראה את הארץ מרחוק, השיג מעין של בחינת ראייה, ודרגה זו השפיע לכל ישראל.

(שיחת ש"פ ראה תשי"ג. תורת מנחם התועודיות תשי"ג חלק שלישי (ט) עמ' 144)

היום ברכה וקללה (יא,כו)

מבואר בספרים שאוויר גן-עדן ואוויר גיהנום מתפשטים סביב האדם. מחשבותיו ודיבוריו הטובים נרשמים באוויר גן-עדן, והרעים – באוויר גיהנום. על יסוד זה ניתן לומר יתרה מזו, שאף הנשמה עצמה מצויה בגן-עדן או בגיהנום, על-פי מעשי האדם. זהו "היום ברכה וקללה": כאשר אדם מקיים מצווה, נמצאת נשמתו בשעת מעשה ("היום") בגן-עדן ("ברכה"); וכשהוא עובר עבירה, היא נמצאת באותה עת בגיהנום ("קללה").

(אור התורה דברים עמ' תרמב)

וקללה (יא,כו)

כיצד אפשר לומר "נותן" בקשר לקללה? והרי "כל הנותן בעין יפה נותן" (ראה בבא-בטרא נג), ומה עניין קללה אצל עין יפה. אלא ראייה והסתכלות חזקה ("ראה") מביאה להכרה שהתוכן הפנימי והתכלית של הקללה אינו אלא ברכה, ומבחינה זו גם הקללה ניתנת בעין יפה. שכן כללות מציאות הרע והעונש ("קללה") לא נבראה אלא כדי לאפשר בחירה חופשית, שהאדם יבחר בטוב ויבוא על שכרו.

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1342)

ואמרת אכלה בשר כי תאוהו נפשך לאכל בשר (יב,כ)

"ואמרת אוכלה בשר" – כאשר הגוף דורש אכילת בשר, "כי תאוהו נפשך לאכול בשר" – סיבת הדבר היא שהנפש האלוקית מתאוה לבשר כדי לברר את ניצוצות הקדושה שבו. בדומה לזה פירש הבעל-שם-טוב את הפסוק "רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף" (תהילים קז): כאשר אדם רעב או צמא למאכל ומשקה, הסיבה לכך היא שנפשו האלוקית מתעטפת ומשתוקקת לברר את ניצוצות הקדושה המצויים במאכל ובמשקה.

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1111)

רק חזק לבלתי אכול הדם (יב,כג)

לא הותר לנו בשר חולין (ראה רש"י לעיל פסוק כ) אלא ללא דם, המורה על רתיחת הדמים והתאוה. שכן חיות והתלהבות צריכים להיות רק בקדושה בלבד – ככתוב "ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלוקיך" (פסוק כז).

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1109)

אחרי ה' אלקיכם תלכו (יג,ה)

וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה, והלוא כבר נאמר כי ה' אלוֹקֵיךְ אֲשׁ אוֹכְלָהּ, אלא להלך אחר מידותיו של הקב"ה (סוטה יד)

"וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה" – בדבקות תמידית, "הלוא כבר נאמר כי ה' אלוֹקֵיךְ אֲשׁ אוֹכְלָהּ" – וכשם שהאש עולה ויורדת תמיד, כך יש עליות וירידות בהתלהבותו של האדם, ואי־אפשר להיות בהתלהבות תמידית. "להלך אחר מידותיו" – יש לדבוק ב'לבושיו' של הקב"ה (מידות מלשון "מדו בד"), שהם אותיות התורה. מי שחושב תמיד את אותיות התורה, דבק תמיד בקב"ה.

(צוואת הריב"ש עמ' ט)

כי יהיה בך אביון (טו,ז)

המעשה היא לתכלית דבר זה של משיח ה' ושמו חיים (אור החיים)

ידוע שבעל 'אור החיים' היה ניצוץ של משיח, ולזה רמז בכתבו 'ושמו חיים'. בעניין זה מסופר:

בעיר שקלוב היה מוציא לאור ושמו ר' אשר, שנתפס להשכלה. בשנת תקמ"ה הדפיס חומש עם פירוש אור החיים, ומכיוון שהמשכילים לא האמינו בביאת המשיח, הלך והשמיט את המילים "ושמו חיים". ה'אור־החיים' בגן־עדן הרגיש בדבר, ומלמעלה פסקו: רשע זה שהשמיט את שמו של 'אור־החיים', סופו שיוכנס שמו־שלו בספרו של 'אור־החיים'... מיד נפלה טעות בכל החומשים בדברי רש"י בפרשת נשא (ה) על הפסוק "ואמרה האשה אמן אמן": במקום "אמן אם מאיש זה אמן אם מאחר" נכתב "אמן אם – מאשר". לא עברו ימים מועטים, ואישה אחת מנשי שקלוב נחשדה בדבר עבירה, וכשהביאו לבית־דין לחקירה ודרישה הודתה ואמרה "מאשר"...

(מפי השמועה)

ורעה עינך באחריך האביון . . והיה בך חטא (טו,ט)

מדוע נאמר "והיה בך חטא" דווקא אצל המעלים עינו מן הצדקה? שכן מצוות צדקה מכפרת על חטאיו של אדם, ככתוב (דניאל ד) "וחטאך בצדקה פרוק"; אך מי שאינו נותן צדקה נשארים בידי כל חטאיו – "והיה בך חטא".

(לקוטי תורה דברים עמ' ל)

וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה (טו,יח)

על האדם רק לעשות כלי לפרנסתו, ולהשתדל בכל כוחו שהכלי יהיה נקי מכל סיג ופסולת של הונאה וכדומה, היינו שיהיה הכול על־פי דיני התורה. אז הוא כלי ראוי לברכה העליונה. וזאת בשניים: א) פרנסה ברווח; ב) הפרנסה תלך למקום הראוי.

(היום יום כז סיוון)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת ראה

ל' במנחם-אב – א' דראש חודש אלול

בתפילת שמונה-עשרה בערבית אומרים: 'יעלה ויבוא' (מזכירים זאת בטפיחה על הבימה קודם תפילת שמונה-עשרה. בקייטנות וכדומה שמכריזים את סדרי התפילה – באופן המותר¹ – יש להכריז גם את אמירת 'יעלה ויבוא').

הרבי הורה להתחיל באיחולי 'כתיבה וחתימה טובה' מהיום². ופעמים רבות שהיה מקדים יותר³. שחרית: יעלה ויבוא. חצי הלל. שיר-שלישום, ברכי נפשי, לדוד אורי, קדיש יתום.

היום מתחילים לומר 'לדוד אורי': בשחרית אחר שיר-שלישום, ובמנחה קודם 'עלינו' (עד סיום הושענא-רבחה).

אומרים קדיש-יתום רק פעם אחת אחרי כל המזמורים (שיר-שלישום [בראש-חודש: 'ברכי נפשי'], [לדוד ה' אורי]); וכן במנחה – אחרי קדיש תקבל אומרים 'לדוד ה' אורי' ו'עלינו', ורק אחרי 'עלינו' אומרים קדיש יתום⁴.

מוציאים שני ספרי-תורה. בספר הראשון קוראים את פרשת השבוע, ובסיומה מניחים את הספר השני (מימינו) ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטר: 'וביום השבת... ובראשי חודשיכם... ונסכו'. הגבהה וגלילה.

הפטרה "השמים כסאי" (ישעיהו 50), ומוסיפים פסוק ראשון ואחרון מהפטרת "מחר חודש". קרא הפטרה אחרת – קורא אחריה "השמים כסאי", ואם נזכר אחר הברכות – קורא אותה בלי ברכה⁵. אין אומרים 'אב הרחמים'.

מוסף: 'אתה יצרת'. טעה ואמר 'תיקנת שבת' – לא יצא⁶.

אחר התפילה – התוועדות בבית-הכנסת⁷. מנחה: לפני 'עלינו' אומרים 'לדוד ה' אורי' (ראה לעיל בשחרית). המתפלל במניין שבו אומרים 'עלינו' תחילה, יאמר 'עלינו' עם הציבור, ו'לדוד ה' אורי' אחרי כן⁸. פרקי-אבות – פרק חמישי.

יום ראשון

א' אלול – ב' דראש-חודש

בשחרית, אחרי חזרת הש"ץ: הלל, ואברהם זקן,

במניין שאומרים עוד קדישים, לא יאמרם.

(5) לוח כולל-חב"ד, פרשת נח.

(6) לוח כולל-חב"ד שם. וראה 'התקשרות' גיליון תק"ז.

(7) היום יום, ל' ניסן.

יש לפרסם בכל מקום (כולל ההולכים לדבר בבתי-כ"ג) על-דבר ההשתדלות בנתינת צורכי **החג לראש-השנה**, כלשון הכתוב "איכלו משמנים ושתו ממתיקים ושילחו מנות לאין נכון לו" (סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 808).

(8) אג"ק כרך יט עמ' תל. אלא שעליו לזכור, לומר את פסוקי 'אל תירא' ואך צדיקים' ששייכים לסיום התפילה – רק אחרי 'לדוד אורי'. המקור לאמירת עלינו עם הציבור – במקום שמוטר להפסיק – הוא בא"ד (רלוז, ד), בבית מאיר ובמחצית-השקל (ס' סה – בק"ו מאמירת תהלה לדוד עם הציבור שנו' שם במ"א ס"ק ג ובשו"ע אדה"ז ס"ב), הובא בקצות-השולחן ס' יג ס"ו.

(1)

בכלל, במקום שצריך להדריך את המתפללים בכל קטע, ואין מי שיוכל לעשות זאת מבלי להתפלל עמהם, וגם לא ניתן לעשות זאת ע"י הנפת שלטים עם מספרי העמודים בזמנים המתאימים, בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א ס"ב) מתיר זאת רק בין המזמורים דפסוקי דזמרה, וכמובן בין ישתבח ליוצר, אך לא בק"ש וברכותיה אפילו בין הפרקים. וראה מש"כ בזה בקובץ 'הערות וביאורים' דשיבת 'אהלי תורה' נ"ג, גיליונות: תת"כ עמ' 95 ותתמ"ו עמ' 40. בעיקר דנו מצד צורך התפילה, ובפרט ע"פ הד"מ ס' קיא ס"ק ב, עיי"ש. ולכאורה יש לדון במצב כזה דהוי כמו אפרושי מאיסורא כשא"אפשר בעניין אחר (דשרי כמ"ש בכף-החיים ס' סו ס"ק ז. וראה אש"ישראל פ"ט הע' א) ויש לדון במצב בכל זמן ובכל ציבור לגופו.

(2) 'התוועדות' תשמ"ו ח"ד עמ' 339 (מבואר שם שהעיקר הוא הברכה פא"פ, אם כי מדובר גם על כתיבה כשחל בחול, כמנהג המובא להלן ליד הערה 31).

(3) 'אוצר מנהגי חב"ד', אלול, עמ' יג.

(4) ספר-המנהגים עמ' 17. כיוון שהטעם הוא כדי למעט באמירת קדישים כשאנו מוכרח, מסתבר שגם 'חיוב' מאנ"ש המתפלל

(ובפרט – פנימיות התורה¹⁷), וכן בגמילות חסדים ובצדקה¹⁸, ובאהבת ישראל בכלל¹⁹, והתעסקות מיוחדת ב'מבצעים'²⁰.

גם לנשים, יש להקפיד שלא יעבור עליהן יום ללא לימוד הלכות הצריכות וענייני מוסר וחסידות הקשורים לחודשי אלול ותשרי²¹.

מכיוון שבמדינות אלה שנת הלימודים מתחילה בחודש אלול, יש להגביר בחודש זה את הפעילות בענייני חינוך²².

בישיבות תומכית'מימים מוסיפים בחודש זה (התלמידים, והראשי'ישיבה וההנהלה לא'כל' שכן) זמן ללימוד חסידות, ובפרט מאמרי 'עבודה', ומאמרים השייכים לאלול, כגון: אגרת התשובה בתניא, דרך החיים, שער התשובה ושער התפילה, לקוטי תורה (שכבר מפרשת דברים ואילך מדובר שם אודות התשובה), עטרת ראש, וכן עוסקים בתפילה במתינות ובחשבון נפש²³.

מעבודת חודש זה: עריכת חשבון צדק על השנה שעברה וקבלה טובה על השנה הבאה²⁴, והגברת הזהירות והפעילות בסור מרע ועשה טוב²⁵.

נוהגים לבדוק בחודש זה תפילין ומזוזות (אם כבר עברו שנים עשר חודש מבידיקתן האחרונה), וכל אשר ימצאו בדק בשאר מצוות – יתקנו. וכדאי ונכון ביותר, שכל אחד ואחד ישתדל לפרסם זה

קדיש תקבל. שיר'שלי'יום, ברכי נפשי, לדוד ה' אורי, קדיש'יתום.

קריאת התורה דראש'חודש. חצי קדיש. אשרי. ובא לציון. יהללו. חליצת תפילין דרש"י. הנחת תפילין דרבנ'תם, ג' פרשיות דקריאת'שמע, קדש, והיה כי יביאך, שש זכירות⁹, חליצת תפילין דרבנ'תם. הש"ץ אומר בקול¹⁰ איזה מזמור (או לפחות שלושה פסוקים האחרונים), חצי קדיש. מוסף.

מהיום עד ערב יום'הכיפורים, ועד בכלל, אומרים בכל יום – במשך היום – שלושה פרקי תהילים לפי הסדר. מי שהחסיר – יתחיל מהיום שהוא עומד בו, ואת אשר החסיר – ישלים [=ואי אפשר לומר 'מראש' את הפרקים של הימים הבאים]¹¹. נהוג לאומרם בציבור אחרי אמירת שיעור התהילים היום, קודם קדיש יתום¹².

מהיום אחר תפילת שחרית תוקעין בשופר: תשר"ת, תש"ת, תר"ת¹³.

ממשיכים בתקיעות בכל החודש, חוץ משבת קודש וערב ראש'השנה (תוקעים בכל כינוס וכו', ובפרט לילדים). אם לא תקעו בשופר בסיום תפילת שחרית, מנהג נכון שיתקעו בשופר לאחר תפילת מנחה¹⁴.

חודש אלול¹⁵:

מנהג ישראל להוסיף בחודש אלול ביתר שאת וביתר עוז בתפילות ובתחנונים (ובפרט באמירת תהילים¹⁶) ובעבודת התפילה, בלימוד התורה

17 לקוטי'שיחות ח"ב עמ' 383 וח"ד עמ' 1345. ולהעיר, שע"פ המסופר בלקוטי'דיבורים (ח"א דף קט"א), שהיו אומרים או לומדים בחודש אלול בליובאוויטש 'תיקוני זוהר', הסיק הרבי שאכן היה מנהג כזה (המוזכר בהקדמה הא' של ס' כסא מלך על תיקוני זוהר) בין חסידי חב"ד, אע"פ שאין הכוונה שחייבים לנהוג בזה (משיחת ש"פ נצ"י תשכ"ב סי"א, תורת מנחם חלק לד עמ' 302).

18 צ"ל באופן ד'מתנות (לאבינוים) הן בכמות והן באיכות, שיהיה דבר חשוב הן מצד הנותן והן מצד המקבל – 'התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 209.

19 ספר'השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 700, תש"נ ח"ג עמ' 638, 643 וש"נ.

20 שיחת ש"פ ראה תשל"ד ס"ג. ש"פ ראה תשל"ז ס"ב.

21 משיחת ח"י אלול תשל"ז, הנחת הת' בלתי מוגה סל"ב, עיי"ש.

22 לקוטי'שיחות כרך יד עמ' 261, וראה שם עמ' 251. שיחת ח"י אלול תשל"ח סי"ט.

23 'אוצר מנהגי חב"ד' אות ג, וש"נ.

24 שיחת ש"פ ראה תשל"ל ס"ב.

25 שיחת אדר"ח אלול תשל"ה ס"ב.

9 הרב יוסף יצחק של אופן העיר, שצ"ל זאת לאחר שיעור התהילים כמו בשבת וי"ט (ראה במחזור השלם). ואילו ידענו הטעם מדוע נאמרות הזכירות בכל יום בתפילין דר"ת דווקא (ולא לק"ש שאומרים לפני'כן בתפילין דשימושא רבא, ראה היום יום יט מנ"א. שמה מפני שהזיכרון הוא בחכמה), אולי ניתן היה להכריע בזה.

10 כן צ"ל ע"פ האמור בס' המנהגים עמ' 6 ד"ה כ"ק אדמו"ר (וכ"פ בקצות השלחן סי' טז ס"ב 'עיי"ש בבדי השלחן) וסי' כו ס"ו).

11 ספר'המנהגים שם.

12 'אוצר' שם.

13 ספר'המנהגים – מנהגי חודש אלול (עמ' 53 ואילך). הטעם – עשר קולות, כנגד עשר כוחות הנפש (לקוטי'שיחות ח"ב עמ' 446).

14 "וכמדובר כמה פעמים, ויש רמז לזה בכמה מקומות" – ר"ד משיחת יום ג' דסליחות, כ"ד אלול תנש"א, לנשי ובנות חב"ד.

15 בכמה פרטים במנהגי חודש אלול נעזרתי ברשימתו של הרה"ח רמ"א שי' זליגזאן בכפר חב"ד, גיליון 918 עמ' 72.

16 'אוצר מנהגי חב"ד', שם.

כשכותבים מכתב בחודש אלול, נהגו לאחל 'כתיבה וחתימה טובה'³¹. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג לאחל זאת בסיום מכתביו³². כן הורה להשתדל לברך (ולהתברך) איש את רעהו ואשה את רעותה, וכן הטף, ילד לחברו וילדה לחברתה, גם בעלי-פה פנים-אל-פנים³³.
 חודש אלול הוא אחד הזמנים המתאימים שבהם נהגו לנגן את ניגון 'ארבע הבכות' של רבנו הזקן³⁴.

31) 'ספר מהרי"ל - מנהגים' (הוצאת מכון-ירושלים עמ' רנט), הובא בא"ר ס' תקפ"א ס"ק א ובבאר-היטב שם ס"ק י.
 32) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' יב. לעיל שם נקבצו גם מנהגי רבותינו נשיאינו שלפניו בנדון.
 33) ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 610.
 "מנהגי ישראל שגם ילדים שקודם בר (או בת) מצוה יברכו [גם את הגדולים], אף שאי"ז דרך-ארץ... " (התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 339, עיי"ש).
 34) ספר-השיחות תרפ"ח עמ' 12. בלקוטי-דיבורים עמ' 204 "ראש-חודש אלול", ובלקוטי רשימות שבראש ספר-הניגונים עמ' כד, מובא מאותו מקור "בשעת התפילה (כשמתפללים ביחידות באריכות)". ספר-השיחות תש"א עמ' 85-86 - 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' יד-טו.

- נוסף על הקיום בעצמו - בכל מקום שידו מגעת, בכל מקום ומקום, לכל אחינו בני-ישראל שליט"א²⁶.
 העבודה דחודש אלול (כולל התשובה שבו²⁷) היא בשמחה רבה, שלא יכולה להיות שמחה גדולה ממנה, שהרי "המלך בשדה... ומראה פנים שוחקות לכולם"²⁸.
 יש לעורר את העם בדרכי נועם ומתוך ענווה, וחלילה לומר (בכל השנה, ובמיוחד בחודש אלול, חודש הרחמים והסליחות) דברים קשים על ישראל - בנו יחידו של הקב"ה²⁹. יש להרבות בברכות בחודש זה, ולשלול ענייני היפך הברכה ח"ו³⁰.

26) ספר-השיחות תשמ"ח שם, ממטה-אפרים ס' תקפ"א ס"י. לוח כולל-חב"ד. וראה שיחות-קודש תשל"ד ח"ב עמ' 377, שכאשר זקוקים לברכה מיוחדת, עדיף לבדוק מידי י"ב חודש (כהידור קבוע - ואפילו שלא בחודש אלול).
 27) ראה שיחת ח"י אלול תשל"ז ס"ל"ד.
 28) ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 618.
 29) לקוטי-שיחות כרך כד עמ' 308, 'התועדויות' תשמ"ה ח"ד עמ' 1929 ועוד.
 30) שיחת כ' מנ"א תשמ"ו ס"ט-כ.

לזכות
 אנשי החסד הדגולים
 הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
 ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
 בני הרה"ח ר' שלום ישעיהו ע"ה דייטש